

פרוטוקול מס' 205

שיבת ועדת העבודה ביום ד' כ"ד בחשוון תשל"ו - 29 באוקטובר 1975, בשעה 8.30

כ ח ו :

חברי הוועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר
ס. גז
פ. גרופר
ל. דיציאן
י. דרניצקי (יוריון)
ס. ורטמן
ס. כהן
ד. לוי
ג. מועדי

מוזמנים:

ח.כ. ס. בן-פורת
ח.כ. ש. לויין
א. שרון
ת. פנחסוביץ
נ. אורי
י. כפלאורי
י. נחמן
ד. נחמני
צ. נתנזון
י. גולדשטיין
י. שחר
- נציבות שירות המדינה
- משרד המשפטים
- משרד העבודה
- משרד העבודה
- ההסתדרות הכללית
- ההסתדרות הכללית
- ההסתדרות הכללית
- התאחדות חברות לביטוח חיים
- איגוד הבנקים

מזכיר הוועדה:

מ. מסולם

רשמה:

מ. הלצברג

סדר-היום:

1. חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה-1975 - של חברי הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וס. ורטמן.
2. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה-1975, של חבר-הכנסת מ. ורטמן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מתכבדת לפתוח את הישיבה.

חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10),

תשל"ה-1975, שהוא חוק פרטי של חבר-הכנסת

ורטמן ושלי, נדון בוועדה כשלא הייתי בארץ. אני מבינה שהתקיים דיון קצר והיתה הסכמה כללית בוועדה. לדעתי, הנוסח איננו עונה על כמה דברים שהתעורר בעבר ואשר עלולים להתעורר בעתיד.

אני זוכרת הצעת חוק של חבר-הכנסת שלום לויך

בקשר למורים ואז נשאלה השאלה מדוע רק לגבי מורים וציין שרצוי שתהיה הצעת חוק כללית. סברנו שחוק כללי יכול לענות גם לבעיותיהם של המורים. נשמע את השגותיו של חבר-הכנסת לויך בנקודה זו.

בהזדמנות זו רצוני לציין כי קיבלתי מכתבים

בקשר למורים אשר עלו מעיראק, והדברים יכולים להיות אמורים גם למורים מארץ אחרת, אבל במכתבים שקיבלתי מדובר על מורים בקהילה היהודית בעיראק.

קיבלתי גם מכתב מקבוצת אנשים מבאר-שבע,

אשר נכתב למר גדעון בן ישראל ולחבר-הכנסת בן-פורת. כן קיבלתי מכתב שנשלח למר בן-ישראל מקבוצת וטרינרים עולים מעיראק.

אבקש מחבר-הכנסת ורטמן שיסביר את הנוסח

שנחגש בשעה שלא הייתי בארץ.

מ. ורטמן:

אנחנו מדברים על הנושא של הרחבת הזכות

הניתנת לנציב שירות המדינה להכיר בתקופת

שירות מסויימת לצרכי חישוב הגמלאות, הגדלת הגמלאות.

כיום יש קריטריונים מסויימים שאושרו על-

ידי הממשלה. זה לא אומר שהממשלה איננה יכולה לאשר בעתיד קריטריונים

נוספים. הממשלה יכולה לאשר שכל מי שעבד בקהילה יהודית בחוץ-לארץ, כל

מי שהיה בודק כשרות בקהילה היהודית, כל מי שעבד בתנועה הציונית - תקופת

שירותו תצורף לצרכי חישוב הגמלאות. זה היה אפשרי גם קודם אבל בהבדל אחד:

שקודם נציב שירות המדינה יכול היה לעשות זאת לגבי אנשים הצטרפו לשירות

המדינה אחרי גיל 40. הצעה זו באה להסיר את הסייג של גיל 40 ולאפשר לנציב

לאשר אחוזי פנסיה מוגדלים, במסגרת הקטיגוריות שאושרו על-ידי הממשלה, גם

לאלה שנכנסו לשירות המדינה לפני גיל 40.

אינני משוכנע שבהזדמנות זו שמסירים את

ההגבלה של גיל 40 אפשר לפתור את כל הבעיות. לגבי הקריטריונים הקיימים

כיום - מוסרת ההגבלה של גיל 40.

אני סבור שהמדינה איננה צריכה לשלם פיצויים

לאדם בעד שירות שלו בארץ המוצא.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: יש כאלה שיש להם ותק מוכר.

מ. ורטמן:

זה עניין אחר. אני מכיר אדם שהוא סגן מנהל

הרכבת בחיפה, ושבארץ מוצאו, פולין, עבד תחת

השלטון הקומוניסטי כמומחה ברכבת. הוא עובד בארץ חמש שנים ומבקש שיכירו

בשירות שלו בפולין לצרכי פנסיה. הוא נתקבל לעבודה בארץ אחרי גיל 40.

המדינה טוענת שזה לא ניתן.

מ. ורטמן:
לעומת זאת אני מציע לוועדה לבחון אם אפשר להחיל את האמור פה לגבי מורים, גננות, רבנים, משגיחים שעבדו בשירות היהודי, כפי שמקובל לגבי עסקן ציוני. הממשלה צריכה לקבוע את הדברים ואז תינתן הוראה מתאימה לנציב שירות המדינה.

אני מציע שאנחנו כוועדה נמליץ שיוכרו, בתנאים מיוחדים, אלה שמדבר עליהם חבר-הכנסת שלום לויין ואלה שמדבר עליהם חבר-הכנסת מרדכי בן-פורת.

מ. בן-פורת:
אני סבור שאנחנו מוכרחים למקד את הדיון לגבי אלה שעבדו במסגרת הקהילה היהודית והציונית, כי אחרת לא יהיה גבול לדברים.

אני סבור שאנחנו צריכים להבחין בין יהודים אשר עלו ארצה מארצות שבהן היו נרדפים ולכן נאלצו להשאיר שם את כל רכושם ואין הם מקבלים פיצויים. יהודים שעלו מארצות ערב השאירו שם את כל רכושם. אינני רוצה להציע שהמדינה תשלם פיצויים ליהודים אלה. לעומת אלה הגיעו ארצה יהודים מארצות המערב והם ממשיכים לקבל כאן את הפנסיה שלהם. אני סבור שאלה ששרתו בחוץ-לארץ, השאירו שם את רכושם, אינם מקבלים כאן פנסיה ואין לגביהם המשכיות - לאלה צריכה להיות זכות מיוחדת.

בדברי ההסבר, בסופם, נאמר: "ההצעה באה להתיר את הגמישות הנדרשת לקביעת משך תקופת השירות בהתאם לצרכים, ובכך תגביר את נייכות העובדים במשק." אני מבקש להעיר שהצעת החוק הזאת לא באה רק כדי להגביר את נייכות העובדים במשק. הדברים שאמרנו צריכים להיות מושמים בהצעת החוק. אני מציע שהתנאים שהממשלה קובעת יובאו לאישורה של ועדת העבודה. לנציב שירות המדינה צריכה להיות סמכות לקביעת הסוגים אבל ועדת העבודה צריכה להתערב בתנאים.

אני מבקש להוסיף לחוק את המלים "שירות בחוץ-לארץ לקהילות היהודים והתנועה הציונית". אני סבור שאם יהיה התיקון הזה, לא יהיה צורך בהצעות חוק פרטיות לא שלי, לא של חבר-הכנסת לויין ולא של חברי כנסת אחרים.

ש. לויין:
דעתי שונה במקצת מזו של חבר-הכנסת בן-פורת. אני סבור שהצעת החוק שיוזמתי היא חובת הכנסת מפני שהכנסת צריכה לתת ביטוי של הערכה מיוחדת למי שעסק בחינוך יהודי בארצות שבהן נרדפו יהודים, למי שעסק בחינוך יהודי במחנות או במחנות השמדה. הצעת החוק שלי דיברה לא רק על מורים שעסקו בחינוך יהודי בכל ו שנרדפו שם אלא גם מי שלימד ילדים יהודיים בגיטאות ובמחנות ההשמדה. השבתי שזו חובת כבוד של הכנסת, שתיתן דעתה להביע את הוקרתה ל-150 - 200 אנשים כאלה שנשארו בחיים ועסקו בחינוך יהודי בתנאים נוראים ובסכנות. א חשוב ללא מכובד אם נרצה להבליע את העניין הזה על-ידי תיקון והסרת הסייג של גיל 40.

הכנסת, לכבודה, צריכה לחוקק חוק מיוחד לעניין זה וכמו שיש חוק מיוחד לזכויותיהם של חיילים כך צריך להיות חוק מיוחד למי שעבד בחינוך יהודי בבבל, במחנות ההשמדה של אושוויץ, טרבלינקה וכו'. אין בכך כדי להיות משום הכבדה על תקציב המדינה. מספרם של האנשים הולך ופוחת וזו השעה האחרונה להביע להם הערכה.

אם יש התנגדות, שאינני יכול להבין אותה, המינימום שצריך לעשות הוא שיאמר מפורשות שהחוק מכוון להקנות זכויות של עובד במוסד מוכר לכל מי שעבד בחינוך יהודי בבבל, במחנות ההשמדה ובמחנות הפליטים.

ש. לויין:

אני הייתי רוצה בחוק מיוחד לגבי המורים ולא הייתי רוצה שהענין יובלע בחוק כללי. אם לא יהיה חוק מיוחד - המינימום הוא לומר לנציב שירות המדינה שהכוונה היא להכיר במי שעסק בחינוך יהודי בגיטאות ובמחנות - עיסוקו זה מוכר כאילו עבד במוסד מוכר המזכה אותו ב-1.9% לכל שנת עבודה. זה המינימום שוועדת העבודה צריכה לעשות. ברור שאשמה ואהיה מרוצה יותר אם תקבלו את דעתי לחוק מיוחד בנושא זה.

היו"ר ש. ארבלי אלמוזלינו:

הצעת החוק באה קודם כל להסיר את המגבלה של גיל 40. כן רצינו להרחיב את הקריטריונים הקיימים כדי להחיל אותם על אלה שעבדו בחוץ-לארץ בעבודות חשובות מאד - חינוך יהודי וציוני בשירות הקהילה. השאלה היא אם צריך לאזכר בחוק חלק מאותן קבוצות או לא. יכולה להיות הצעה האומרת "עובד המועסק בתנאי עבודה שקבעה הממשלה כתנאים מיוחדים לענין סעיף זה, או עובד בשירות המדינה אשר נתקיימו לגביו תנאים שקבעה הממשלה לענין סעיף זה" וכו' ולציין "תחושב תקופת שירותם של מורים אשר עסקו בחינוך יהודי ציוני בחוץ-לארץ בקהילות היהודיות, בגיטאות ובמחנות ההשמדה וכן עובדים אחרים שקבעה הממשלה באישור ועדת העבודה של הכנסת, אשר עבדו בשירות הקהילה והציונות". בצורה זו אנחנו מציינים קבוצה מיוחדת הנכללת במסגרת החוק ולגבי סוגים אחרים אנחנו אומרים "תקבע הממשלה באישור ועדת העבודה של הכנסת" אני נוטה לציין את המורים ולא להשאיר אותם עם יתר הקבוצות.

ג. ורשמן:

מה עם המשרתים בבריגדה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הבריגדה קיבלה את המקום הראוי לה על-ידי כמה תיקונים בחוק.

מ. ורשמן:

אני סבור שוועדה של הכנסת והכנסת צריכה להיזהר שלא לחלק ציונים. ברגע שנותנים ציונים ומוסיפים קבוצה זו או אחרת נוצר מצב של חשובים יותר וחשובים פחות. עלינו או להכניס הכל למסגרת נוקשה של חוק שיהיה בבחינת כזה ראה וקדש או שקובעים מסגרת יותר גמישה ומאפשרים לממשלה לקבוע סוגים.

ד. לוי:

אלה מעוגנים בחוק.

מ. ורשמן:

לא כולס.

יושב-ראש הנועה ציונית בארץ מסויימת,

אשר היה אחראי לעליית יהודים במשך שנים, או נשיא קרן היסוד במדינה מסויימת - אינני יודע אם תפקידם היה פחות חשוב ממורה. אינני מביין מה ההצדקה לציין בחוק מורים ולא לציין קבוצות מן הסוג הזה.

אני סבור שבהוק אין מקום לציין קטיגוריות

אלא מוטב להשאיר את הדברים לקריטריונים שתקבע הממשלה, ואז נהיה יותר חופשיים והממשלה תהיה יותר ליברלית להחלט סוגים מסויימת.

אני מסכים שיאמר "באישור ועדת העבודה"

גם כדי שתהיה לנו אפשרות להעלות הצעות.

ח. ורטמן:
אני מציע שיושבת-ראש הוועדה תעביר לסמסלה מכתב כדי שהסמסלה תקבע תנאים מיוחדים לקטיגוריות של אנשים אשר פעלו למען הציונות ובקהילות היהודיות, כולל אלה שעסקו בהוראה.

אני מתנגד לדעתו של חבר-הכנסת לויין, אשר דואג רק לאלה שהיום סורים בשעה שיש כאלה שעסקו בהוראה בחוץ-לארץ והיום משמשים בארץ בתפקידים אחרים. אני סבור שאם תוכר זכותו של סורה בחוץ-לארץ, לא ברור מה תפקידו היום בארץ. חבר-הכנסת לויין מדבר רק על מי שהיה סורה וממשיך להיות סורה גם בארץ ואילו אני מדבר על מי שהיה סורה בחוץ-לארץ ולא חשוב מה מעשיו בארץ.

ח. ורטמן:
לא פעם אינני מסכימה לדעותיו של חבר-הכנסת לויין אבל הפעם, כשהוא מבקש לתת ציון מיוחד לאלה ששרתו בארצות מסוימות בנתי-ספר יהודיים, ואני הכרתי חלק מהם, אני מסכימה לדעתו. אני רואה אנשים אלה כסומרים על היהדות, אנשים שעשו הכל כדי שהנוער המתבגר באותן ארצות לא ילך לאיבוד ולהשמדה רוחנית. הם שמרו על כך. היה להם הרבה יותר קל להיקלט במסגרות אחרות מבחינת הקיום אבל הם ראו בפעולתם החינוכית שליחות עליונה. אני חושבת שמדינת ישראל חייבת להם תודה וציון מיוחד, כי הם מלאו שליחות ציונית-יהודית מסדרגה ראשונה. אני יודעת שכאשר הג'וינט הוכרח, לפי הוראה מגבוה, להכניס לא-יהודים לבתי-הספר של אליאנט והיתה למורים ברירה להכנס לבתי-ספר כלליים ולהמשיך ללמד לא-יהודים, הם ראו בנזכחותם בנתי-הספר היהודיים שליחות שיש בה כדי להפחית את סכנת ההתבוללות. קשה לי להבין מה הטעם להתנגדות להצעה שהועלתה על-ידי חבר-הכנסת לויין. כאמור, אני תומכת בהצעתו.

ח. לויין:
גם אני תומך בהצעת התיקון של חבר-הכנסת שלום לויין. אינני מבין מדוע חבר-הכנסת ורטמן מבקש לשלול מן הכנסת את זכותה לחוקק. זכותם של חברי הכנסת להשתמש בפריבילגיה שניתנה להם להציע חוקים וזה לא רק קנינה של הסמסלה, זכותה של הוועדה לחוקק ולתקן חוקים.

אם חושב שנטיב לעשות אם נאשר את התיקון המוצע וזכותה של הסמסלה לבוא ולנמק את ההסתייגויות שלה.

א. שרון:
החוק המוצע בא לתקן ולהסיר את המגבלה ביחס לגביל 40. עם חקיקה החוק בשנת 1955 אמרו: יש הרבה עובדי מדינה בגביל מתקדם, שבאו לשירות ממוסדות שונים ולא יתכן שלא תהיה להם האפשרות לצבור פנסיה מספיקה, צריכה להינתן להם האפשרות להגיע לפנסיה מתקבלת על הדעת. מדובר על 50% פנסיה. כשבאו להפעיל את החוק טענו עובדים שגילם היה פחות מארבעים שנה ואמרו: אנחנו נצבור מספר מלא של שנים ונגיע לפנסיה מקסימלית של 70% ואילו אדם שיעבוד פחות שנים יכול, תיאורטית, לקבל יותר. זה היה הקש ששבר את גב הגביל.

ניקח לדוגמה מישהו שעבד בגן ילדים בירושה, נניח תקופה של שנה, זה לא שירות מדינה ואי-אפשר להכיר בו כשירות בשדינה, אם כי אולי אפשר להגיע למסקנה שצריך לתת לו משהו. אבל כפי שאמר חבר-הכנסת ורטמן, הדבר נכון לא רק לגבי אלה שעסקו בחינוך. מה דינם של עובדי רכבת, רופאים שטפלו בחולים בקהילה היהודית? חזנים? שוחטים? ויש עוד ועוד.

מעוף 63 מגדיר את המושג "מוכר" ואי-אפשר לומר שהוראה בגן ילדים בפולין הוא שירות שהפך לשירות משירותי מדינת-ישראל. אם הדבר יקבע לגבי בני ילדים, מדוע לא יהיה אותו דין לגבי קטיגוריות אחרות?

אפשר לדבר על סורה בקהילה היהודית
מטעמה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינג:

ומה דינו של עורך-דין שהגן על יהודים?

א. שרון:

חבר-הכנסת בן-פורת דיבר על יהודים
שנרדפו בעיראק ושאוברו שם את רכושם. עלולים להיות עוד גופים שיבואו
ויטענו לזכויות.

אמרנו, כשנפגשנו עם חבר-הכנסת לוין,
שבמסגרת הקריטריונים נכניס גם עובדי הוראה בחוץ-לארץ.

חבר-הכנסת לוין מבקש שנכיר שכל שנת
עבודה תוכר כשנת עבודה בשירות המדינה. זה לא יכול להיות כי בהתאם
לקריטריונים ניתן רק משהו חלקי.

לפי הצעת החוק עלולים להיווצר מצבים
שמי שעובד ארבעים שנה יקבל פחות מאדם מבוגר שעבד פחות שנים.

זה לא יכול להיות, כי אי-אפשר להגיע
ליותר מ-70% פנסיה.

מ. כהן:

החשוב של פנסיה במדינה הפך להיות ענין
של שתולנות. יש מצבים שעובד, לפי קריטריונים
סטטיים, יקבל יותר ממי שעבד מלוא מספר השנים.

א. שרון:

אני מציע לקבוע בחוק הגבלה לסמכות אשר
מפעילה את הסעיף הזה, שאפשר יהיה להכיר רק במקרה שהקיצבה הסגויה לאיש
היא פחות מאחוז סטטיים. כאמור, הסעיף המקורי בא כדי להבטיח 50%.

היום הוא יכול להגיע ל-68% ולפי
הקריטריונים ליותר מזה. מדוע?

מ. ורטמן:

אני מציע שהקריטריונים יהיו רק לגבי
אלה שאינם מגיעים ל-50%.

א. שרון:

יכול להיות מקרה של אדם שיכול לפרוש
בגיל 60, הוא יכול לבקש להנות מהקריטריונים

מ. ורטמן:

ואז יקבל 70% פנסיה בגיל 60.

כל פנסיונר מנסה לקבל יותר מאשר מגיע
לו. מי ששרת 25 שנים זכאי ל-50% פנסיה.
זו פנסיה מתקבלת על הדעת, מה ההגיון לתת לו יותר?

א. שרון:

האם אתה סבור שפנסיה של 50% מספיקה?

מ. כהן:

כן.

א. שרון:

אם אדם מתקבל לשירות בגיל 40 הוא מגיע
לפנסיה של 30%, על אחת כמה וכמה אם

מ. ורטמן:

הוא מתקבל לשירות לפני גיל זה.

אני מצטרף לדעתו של חבר-הכנסת ורטמן.
אינני מסכים לדבריו של חבר-הכנסת לוין.

מ. כהן:

אי-אפשר לבוא ולציין 150 בציון מיוחד ולתת להם עיטור. אם רוצים
לתת להם עיטור - זה דבר אחר. יש במדינה רבים שנתנו לצרכיה השונים
לפחות כמו מורים.

כהגן:
אם ידובר בחוק על "באישור ועדת העבודה" ואם תהיינה פניות - נוכל לדון בהן. דעתי, ציון מיוחד של גוף המונה כיום 150 - 200 איש יש בו כדי לפגום בעצם הטוב ובחוק עצמו, כי בוודאי יהיו גופים נוספים שיראו עצמם זכאים כן. בחוק אין מקום לעיטורים.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
הנימוקים שהושמעו כאן הם כבדי משקל. אני נוטה לקבל את המחשבה שאין מקום לציון מיוחד. וזני מקבלת שיהיה כתוב "באישור ועדת העבודה של הכנסת".
כהגן:
מבחינה כספית אין פגיעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אני נני מציעה שנשנה את הדברים הקבועים בחוק, כפי שהם קיימים כיום. יש תנאים זרנים ואינני מציעה לשנותם. כאשר יובאו לפנינו הסוגים השונים אולי והיה אז הזדמנות לדון גם על התנאים אבל עדיין לא בשלב זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אם יאמר "באישור ועדת העבודה", חונה לאשר את התנאים האלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
מהיום והלאה.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אם מדובר על תנאים באישורה של ועדת העבודה - אלה מבוטלים.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
מכיוון שלא מדובר על הוספת תנאים, יהיה צריך להביא גם את זה. אולי נדבר על ניסוח מתאים כדי שלא יהיה צורך שהתנאים

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אינני רוצה לשנות את המצב הקיים.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
התנאים שייקבעו יובאו לאישור ועדת העבודה. אפשר לעשות מענין זה סעיף נוסף.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
ננסח את הדברים כדי להבטיח שלא יהיה צורך באישור נוסף של ועדת העבודה במה שנוגע לתנאים הקיימים.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
לא מדובר על שינוי של המצב הקיים. צריך למצוא ניסוח שיהיה ברור מתוכו שמדובר על תנאים חדשים.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אני מציעה שיהיו סעיפי משנה. יהיה סעיף לגבי עובד מדינה, וסעיף לגבי התנאים הנוספים שייקבעו לאחר תחילתו של החוק.

הצעת החוק תועבר לקריאה שניה ולקריאה שלישית.

זמן הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:
אני מקדמת בברכה את נציגי ההסתדרות ואת נציגי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

הועדה דנה בהצעת החוק בקריאה מוקדמת.
לאחר שמיעת הערותיהם של הצדדים השונים

הינו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:

הוכנה ההצעה המונחת לפנינו.

מקריאת הפרוטוקולים, לא הייתי בארץ שעה
שנתקיימו הדיונים בהצעת החוק, למדתי לדעת שיש נקודות שהצדדים שטרו
לעצמם את הזכות להביע עליהם השגות והטרחתי אותם כדי לשמוע דעותיהם.

מר גולדשטיין:

בהזדמנויות הקודמות בהן הופענו לפני
הוועדה, גם בתל-אביב וגם כאן, הסברנו
שהחוק כולו לא נראה לנו מפני שאנחנו מגלגלים פה זכות של עובד לגורם
שאינו אנחנו סבורים שהוא אשר צריך לכסות את אשר מגיע לעובד. כוונתי
לקופת גמל, כלומר, חברים אחרים. קופת גמל היא הדדית ולכן החברים האחרים
בה יקבלו פחות, מפני שבגלל הכיסוי יהיה בקופה פחות כסף. זה לא נראה
לנו. נדמה לי שהסתייגות דומה היתה גם לנציגי ההסתדרות אם כי הם אמרו
שמבחינה פוליטית אין הם יכולים להתנגד למשהו שיש בו כדי להגן על העובד.
השאלה אם ההגנה בצורה כזו היא נכונה או שמגלגלים ומטילים את הנטל על
עובדים אחרים.

כדי להקנות את העוקץ היינו מציעים לתקן
לפחות את התקופות והמועדים שבסעיף 2(3)ה - חודשיים במקום שלושה
חודשים, חודש במקום חודשיים, ובסעיף 2(3)ה - ארבעה חודשים במקום
ששה חודשים. בצורה כזו תצומצם התקופה לתשעה וחצי חודשים.

בהזדמנות זו יש לי בקשה לוועדה, אם כי
היא לא נובעת ישירות להצעת החוק שלפנינו אלא רק בעקיפין - בתיקון
סס' 16 לחוק הביטוח הלאומי, במקום שבו מדובר על כל גוף שעל פי הוראות
הסכם קיבוצי או חוזה עבודה - זה לא מכסה אותנו - יהיה כתוב "או
הסכמה של עובד או מעבידו בדרך אחרת", כי אז זה יכסה אותנו ויאפשר
לנו לגבות 1500 ל"י מהביטוח הלאומי כאשר מדובר בפשיטות רגל.

נציגי לשכת התיאום העלו נקודה זו וקיימנו
דיון אלא שהוועדה לא קיבלה את הדבר.

הינו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:

זה מופיע בהגדרה של קופת גמל, בתיקון
סס' 16.

י. כפלאווי:

חסרה שם הגדרה שהעובד והמעביד הסכימו
בדרך אחרת.

מר גולדשטיין:

אנחנו לא דנים עכשיו על הביטוח הלאומי.

הינו"ר ש. ארבל-אלמנזלינו:

דבר נוסף שלדעתנו צריך לתת עליו את הדעת:
לא רצוי שמשפחתו של העובד תוכל לתבוע
פעמיים ותוכל לקבל זכויות כפולות. אם מעביד יפסיק לשלם בקופה אחת
ויעשה ביטוח בקופה אחרת - לפי החוק המוצע אפשר לתבוע פעמיים. אין
כל סיבה למה המעביד יצטרך לשלם עוד פעם אם כי שילם לקופה והמשפחה
תקבל פעמיים את הזכויות. אולי צריך להכניס לחוק לפחות את העובדה שאם
ידוע שהמעביד משלם לקופה אחרת, תהיה לקופה הראשונה זכות להפסיק מיד
את הזכויות.

מר גולדשטיין:

הבנקים מנהלים קופות גמל לתגמולים.
אנחנו סבורים שהתיקון המגדיר קופת
גמל איננו צריך לכלול קופת תגמולים. קופת גמל היא קופה אשר נועדה
לתשלום סכום הון. בתקנות מס הכנסה מוגדר שתגמולים הם סכום הון המשתלם
על-ידי קופת גמל מהכספים שנצברו בקופת גמל. הבנקים מנהלים את קופת
הגמל. קופת הגמל איננה עושה רווחים. הבנק מקבל רק דמי ניהול.

מר שחר:

מר שחר:

אין קשר בין המעביד לבין הקופה. קיימות תקנות לפיהן השכיר הוא עמית בקופה, וזה כל הקשר עם הבנק. למעביד אין פיקוח על הכסף. העובד יכול, בהגיע הזמן, להוציא את הכסף בלי צורך לקבל הסכמה או רשות ממישהו. הוא יכול להורות להעביר את הכסף למקום אחר. כאמור, אין קשר בינינו. יש והועברו כספים לזכותו של עובד ופתאום חדלו מכך מפני שנבחרה קופה אחרת, ואז המעביד מעביר את הכספים לאותה קופה. כלומר, לבנקים, מכיוון שאלה קופות צבירה שמטרתן רק לאסוף כסף, אין שליטה או פיקוח.

יתר על כן, אם הצעת החוק תקבל יש שני דברים אשר יפגעו גם בשכירים. ניקח לדוגמה קופת גמל לצבירה שבה 50 חברים. כעבור זמן ירגישו החברים שהמפעל במצב קשה ו-49 מהם יתנו הוראה להעביר את הכספים בצירוף ההתחייבות שהמעביד צריך היה לשלם, לקופה אחרת ויהיה חבר אחד שיפסיד את כל הכסף ויתבע מן המעביד את הסכומים שלא היה שותף בהם.

דוגמה אחרת: בקופה גדולה כמו זו של הבנקים נמצאים עובדי בנק לאומי, שמספרם מגיע ל-8000. ביום אחד הם מנקשים להעביר את הכספים שיש להם למקום אחר, אבל במשך כמה חודשים המעביד לא העביר כספים בהתאם לחוק. בהפסד ישאו החברים שנשארו ואין להם קשר עם עובדי בנק לאומי.

התקנות של קופות גמל מאפשרות לחברים לחלק את הרווחים בהתאם להשקעות בקופה אבל אין ביניהם התחייבות חוזית. המעביד פשט את הרגל, החברים הוציאו את הכספים ונשארת הקופה שצריכה להתפרק. ממי יתבעו את הכסף?

לפיכך אני אומר שהכוונה בחוק היא לקרנות פנסיה, לקרנות לתשלום קיצבה, אולי חברות ביטוח. אבל אצלנו הקופות הן קופות צבירה ואין קשר בינינו ובין שדות שיש למעביד. לכן אנחנו מבקשים לתקן את ההגדרה.

ס. ורטמן:

מה שנאמר בסעיף קטן (ח) עלול, בנסיבות מיוחדות, לרוקן את החוק מתוכנו ואז לא יחול סעיף קטן (ד). וזה בשעה שבאמצעות סעיף קטן (ד) אפשר להבטיח את זכויות העובדים בכל מקרה. אם נוצרה זכות לזכאות באותה תקופה של אותה שנה, אין לבטלה אם כי עלול להתפרש שנתום שנה, ברגע שנותק הקשר בין העובד והמעביד - תבטל הזכאות.

לדעתי, צריך לחייב את הקופה להשתמש בסעיף המדבר על גביית הכסף באמצעות הגנת השכר. רק אם אין כל אפשרות לכך אנחנו יודעים שיש מקרה של פשיטת רגל. אם נשאיר את המצב כמו שהוא, הקופות עלולות לעשות לעצמן חיים קלים, תעבור שנה, הקשר נותק, ואין אחריות. לא זו הכוונה. הכוונה היא שקופות הגמל ישתמשו בזכותם לגבות את הכספים. אני יודע שיש מקרים שוועדי העובדים מבקשים לא לחוץ ולתת אורכה. אנחנו אומרים שאת הקביעה הסופית של הניתוק יקבע בית המשפט, כלומר, הוא יקבע לפי שיקול דעת. ניקח לדוגמה מפעל כמו חברת החשמל, שהקופה לא מצאה לנכון לגבות את הכספים - יש להניח שביית-המשפט יאמר שהקופה התרשלה ועל-כן אי-אפשר לנתק את הקשר בין העובד ובין הקופה. ברור שיכולים להיות גם מקרים שבעבור שנה בית-המשפט ישקול ויקבע שאין רשלנות מצד הקופה ויפסוק לטובתה.

אני מציע שבסעיף 2(ג)(ח) במקום המלים "לא יחולו לגבי אותו חוב הוראות סעיף קטן (ד)" ייקבע שאם נוצרה הזכאות בקופה תקופה אין לבטלה ברגע שמגיע הניתוק. הצעתי היא לחזק את החיוב שהקופה תשתמש קודם כל בזכותה לגבות את הכסף ורק במקרים יוצאים מן הכלל או במקרים שהם חריגים היא תשתמש בסעיף קטן (ח). אינני מתנגד שישתמשו גם בהגנת השכר וגם בסעיף קטן (ח) אבל אני אומר שביית-המשפט יקבע.

מ. ורטמן: תפקידה של ההסתדרות קודם כל להגן על העובד. אם מול עיניה עומדים טובת הקופה או טובת הפרט - החישוב שלה צריך להיות קודם כל לטובת הפרט, כי נותנים בידי הקופה את כל המכשירים שלא תהיה מקופחת.

כשאנחנו מדברים על הסכמים קיבוציים, בסעיף קטן (ט), אמרנו שהמבט קיבוצי מתייב כל אחד, אני מציע להחליף את השורה שבה נאמר "והמעביד לא שילם כלל את החוב ולא מסר לקופת גמל פרטים כלשהם" ולשנות את הסדר והיינו, המעביד לא מסר פרטים ולא שילם את החוב. אם הוא לא מסר פרטים - הוא לא קיים לגבי הקופה, אם הוא מסר פרטים ולא שילם את הכסף - אני משאיר את האפשרויות בידי העובד.

מ. כהן: ברור שקופת גמל מבטסת את עסקיה לא על רווחים אישיים. כלומר, אם העובד נפצע - היא תפצה אותו מהכספים של יתר החברים. זה לא עסק מסחרי. לקופות הגמל יש הוצאות תפעול והיתר מתחלק בין החברים. אם מפעל פשט רגל והקופה לא גבתה - החברים יבואו לקופה ויקבלו את המגיע להם על חשבון הרווחים שהיו מגיעים לעובדים אחרים. נמצא שיש פגיעה בעובדים שהיו בסדר, האם זה נכון?

מ. ורטמן: רווחים ריאליים יש רק בבנקים.

מ. כהן: אבל יש כל שנה זכויות בכרטיס.

ג. הולצין: אני סבור שמבחינת הרווחים, מבחינתם של קופות הגמל, זה מצב לא נאות שהם לא ידעו בתום שנה מהיום שבו לא שולמו כספים אם הביטוח חל או לא. בהתאם להצעתו של חבר-הכנסת ורטמן יכול להיות שבית דין איזורי לעבודה יחליט שהביטוח עדיין חל. רצוי לקבוע תקופה של שנה או שנה-וחצי שאין ביטוח בלי שתהיה שאלה אם בית-הדין קבע כך או אחרת. זה רצוי בלי קשר לסקטור המבטח.

נדמה לי שבסעיף קטן (ז) נפלה טעות ובמקום שמדובר על סעיף קטן (ח) צריך להיות סעיף קטן (ה).

היו"ר ש. ארבל-אלמוגליוני: נכון.

ג. הולצין: אשר לסעיף קטן (ה). הכל מעוניינים שהעובד לא יפגע. כלומר, אפשר היה להתייחס לעניין הביטוחים התייחסות רגילה. אנחנו חושבים שהצעת החוק היא נאותה, מגנה על העובד כדין וצריך שהעובד, כאמור, לא יפגע. צריך שקופת הגמל תשלם, צריך שהמעביד לא יתעשר כתוצאה מפיגור, צריך שקופת הגמל אשר שילמה לעובד לא תינזק כי היא שילמה לעובד אם כי לא קיבלה את המגיע לה, אבל מכאן עד לנאמר בסעיף קטן (ה) המרחק הוא עצום.

בסעיף קטן (ה) מדובר על כך שקופת גמל תהיה זכאית לתבוע מן המעביד סכום השווה לסכום ששילמה לעובד או חליפו או עתידה לשלמו, ואת השווי הכספי של השירות בעין שניתן או שהיא עתידה לתת לעובד או לחליפו. ובסעיף קטן (ו) מדובר על היוון. זאת אומרת שאם מעביד יתרשל ופיגר בתשלומים במשך ששה חודשים וחצי וקופת הגמל נאלצת לשלם, ויכול להיות שהמעביד שילם בגין עובד מסויים במשך עשרים - שלושים שנים אבל פיגר בתשלום במשך חודשים, והעובד נפטר - נוצרה לעובד זכות לגימלאות לתקופה ארוכה עם אפשרות של היוון והמעביד יצטרך לשפות את קופת הגמל. אני סבור שיש כאן עוול שאין לו כל הצדקה.

מ. ורטמן: איך זה בניטוח הלאומי?

ג. הולצין: גם שם זה כך.

לפי סעיף קטן (ז) יש בידי בית הדין לעבודה הסמכות להחליט.

יג. ארבל-אלמוזלינו:

אמרת שצריך לדאוג לכך שהעובד לא יפגע וסקופת הגמל לא תיפגע, אבל צריך לסנוע ותעשרות. אני מציע שייאמר: ושאית היא לתבוע מהמעביד סכום השווה לנזק שנגרם לה כתוצאה מפיגורו של המעביד בתשלום לקופת הגמל. זה ותו לא. זהו הנזק - זה ייקבע על-ידי בין הדין.

ה. הולין:

קודם כל אני מבקש לציין שההסתדרות קיבלה בהערכה את יוזמתו של חבר-הכנסת ורטמן.

ו. גמזוני:

בדיונים שהתקיימו בוועדת העבודה אמרנו שאנחנו רוצים להבטיח שהמעביד ישלם לקופת הגמל את התשלומים במועדם, כדי לאפשר לקופת הגמל למצות את זכויותיו של החברה והסכמנו ברצון לעובדה שאם יש חוק המטיל עונשים כבדים על פיגור בתשלומי המעביד לקופת גמל בעד חובות המעביד לזכויות הסוציאליות של העובדים - הקופה תהיה אחראית לזכויותיו של החבר בגין התרשלותו של המעביד.

בנקודה זו יש הבדל מהותי בין ההסתדרות

ובין הבנקים וחברות הביטוח. אנחנו רואים את קופת הגמל כמפעל של עזרה הדדית בעל רקע סוציאלי הבא להבטיח את זכויותיו של החבר. לא התעלמו מזכויותיה של הקופה בגין חובותיו של המעביד אבל רצינו שיובטחו זכויות החבר, וזו המסמעות של החוק המוצע. אבל בנקודה זו רצינו לוטר שצריך לתת לקופת הגמל את הזכות לשיפוי, כפי שמוענקת לביטוח הלאומי. אני מדגיש את העובדה החשובה שבהצעת החוק זכות השיפוי ניתנת. ההסתדרות איננה מקבלת את סעיף קטן (ז) המקביל את זכות על-ידי האפשרות של קביעה אחרת בבית-הדין. בענין הבטחת השיפוי לא ראינו את הענין כהטלת מעטפה על המעביד אלא כאמצעי הרתעה על המעביד. מכל מקום, אם הוחלט להעניק להעניק לקופת הגמל זכות שיפוי, אין מקום לאפשר לבית-הדין לוטר ולקבוע שיש כאן אסנס ושלנות אבל בית הדין קובע אחרת. תיאורטית יש אפשרות כזו ואנחנו לא יכולים להסכים לכך. כשהסכמנו לנקודה העקרונית שהקופה אחראית לזכויות העובד, עמדנו על זכויות סבירות ולא על זכויות בלתי-סבירות. החוק צריך לפרט מה הן זכויות סבירות. אילו היו שוענים שתקופה של שנה איננה מספיקה ויש צורך בעוד שלוש חודשים - היינו דנים בזה. אבל ההתחייבות שהקופה צריכה להבטיח את הזכויות ופתיחת הדרך לבית-המשפט תכה בשני הצדדים. אפשר לוטר: אני לא מבצע אלא אם בית-הדין יחליט, ולזה ההסתדרות איננה מתכוונת וזאת אין היא מציעה וגם המציע לא התכוון לכך, ואחרי שאנחנו מקבלים את האחריות לגבי זכויותיו של החבר אין הכרח לוטר בחוק שאפשר להגיע לפסיקה של בית-הדין האיזורי. אנחנו ביקשנו את זכות השיפוי בלי ללכת לבית הדין. בהצעת החוק מדובר על בית-הדין, אנחנו לא רוצים בזה.

בקרנות יש מערכת של ביקורת פנימית

ובהסתדרות יש מערכת של פיקוח על הקרנות באמצעות ועדת הביקורת המרכזית. החוק והתקנות יקבעו דברים ספורשים להבטחת הזכויות במשך השנה. אפשר לשאול מה קורה אם חבר שחושב שקופתו גמ על-ידי הקרן וגם על-ידי ועדת הביקורת רוצה לפנות לבין הדין. הוא יכול לפנות לבית-הדין בכל מקרה. אנחנו בעד מימוש זכויות הפרט ואמרנו שפרט יכול לפנות לבית-הדין.

ז. גיזיאן:

אם הסכם העבודה קובע אחרת, אין לו סיכוי להצליח.

ח. גמזוני:

יש קביעה אבסולוטית לגבי אחריות הקרן לשלם לחבר את הזכויות גם אם המעביד לא שילם, והגבולות זאת לתקופה של שנה. אני מציע לא לערער את הדבר הזה.

מ. ורסמן:
מכיוון שאת כל המהלך עשינו מתוך תיאום של הניסוח המשפטי אני מציע שהענין יוסדר בין המשפטים אבל לגבי פתיחת המסלול של פנייה לבית-הדין לעבודה אני מבקש שתהיה התאששות בהערות שלנו.

י. גחמן:
החוק שלפנינו הוא מן הקשים להבנה, הוא מסורבל. לאחרונה סרבים לדבר על כך שניסוחם של החוקים איננו מותאם ללשונם של אנשים רגילים. מר גולדשטיין אומר שחלק מתביעותיה של ההסתדרות נתקבלו.

כאשר מדובר על כך שקופת הגמל תנהל כרטיס אישי, פירושו חובה לנהל כרטיס אישי. מדוע אם כן לא תהיה חובה על המעביד לדווח על פרטים?

בסעיף קטן (ה) יש שתי תקופות: התקופה הראשונה מדברת על שלושה חודשים. קרה שבמועד זה של שלושה חודשים המעביד לא שילם וקרה מקרה המזכה את העובד או שאיריו - אין הקופה רשאית לתבוע, ההיוון לא חל במקרה כזה, כי צריך לחכות עוד חודשיים. אחר-כך יכולה קופת הגמל לשלוח מכתב.

אם מדובר בניסוח מקיף והמעביד פיגר בתשלום של שלושים ימים - אין ביטוחים שוטפים. ההתחייבות שיכולה לקום בקופת הגמל ברגע של פיגור היא גבוהה מאד. לא באים לעשוק את המעביד ששילם הרבה שנים ואחר-כך לא שילם.

לפי סעיף קטן (ח) יש עוד שתי תקופות - פעמיים ששה חודשים. מוכרחה להיות נקודת סיום לגבי חובת הקרן לאותו חבר. לא יתכן למסור לבית הדין לעבודה לקבוע במקרה אחד כן ובמקרה אחר לא. ביקשנו שיוגדר לאיזה זכויות מתכוונים. בקופות גמל יש זכויות שונות, יש תגמולים בלבד, יש הפקדת פיצויים, הפקדת דמי חופשה, פנסיות יסוד, פנסיה מקיפה, דמי מחלה, והדברים שונים ואינם דומים כשם שלא דומות זכויות לדמי מחלה לזכויות פנסיה. חבר-הכנסת ורסמן מדבר עכשיו בהצעתו על מושג חדש "תגמול", שאיננו קיים בקרנות פנסיה. נראה לי שההצעה האחרונה הזאת איננה מנוגשת.

אנחנו סבורים שהקנס של 1000 לירות צריך להיות 10,000 לירות.

אנחנו לא מעוניינים בפיצויי הלנה, אלא הכספים צריכים להיות מועברים במועד.

י. גחמן:
אחרי ששמעתי את הנימוקים השונים שהועלו כאן, אני מבקש שאולי אפשר שנופיע פעם נוספת לפני הוועדה. אני סבור שעלינו לדון בחוק פעם נוספת מפני שהוא לא קל כפי שחשבתי. עד היום לא שמעתי איש מהצדדים ששמעתי היום. אני משאיר לעצמי את הזכות להשמיע את דעתי בהזדמנות נוספת.

מ. בהן:
מוטב שתקיימם ישיבה של הגורמים ההסתדרותיים עם הגורמים האחרים, יגיעו לעסק השווה ואז נוכל לדון על דבר סוגמר.

מ. ורסמן:
אני העליתי שאלה עקרון בית ולא שאלת ניסוח. אני מוכן לקבל ניסוח העונה על העיקרון. אני לא עומד על בית-דין, לא זו הנקודה אצלי. הנקודה שלי היא שלא יהיה ניצול לרעה של הקופה שבמקום להשתמש לגביית כספים במכשיר שניתן לה היא תעדיף לשלוח מכתבים. אנחנו רוצים שהיא תענה את הכסף.

מ. ורטמן:
הכנסתי את בית-המשפט כדי שיהיה שוט.
אני רוצה להבטיח שהזכאות איננה צינת
לביטול בתקופה מסויימת גם אם נותק הקשר בין המעביד ובין הקופה. זה
צריך להיות ברור.

צ. נתנזון:
אני מציע שניסוח ייבחן על-ידי המשפטים
שלנו.

פ. גרופר:
טוב יהיה אם תתקבל ההצעה שגופים השונים
ידונו ביניהם על הפרטים ויביאו לפנינו
הצעה מוסכמת.

אני סבור שלא יתכן להעניש מעביד ששילם
את תשלומיו במשך שנים ובגלל פיגור של כמה חודשים הוא יענש בצורה
חריפה. המטרה היא לא להעשיר קופת גמל, על אחת כמה וכמה שלא בצדק.
אי-אפשר לאפשר לקופת גמל לגבות פעמיים. צריך לקיים התייעצות נוספת
ולהביא הצעת נוסח.

אשר לסעיף קטן (ח): אי-אפשר למשוך שנים
את העניין. צריך לקבוע גבול.

הג. שחר:
נוכח הדברים שהושמעו כאן אני מעלה את
השאלה: מה מקומם של הבנקים בנושא זה.

הד. גולדשטיין:
צריך להיות ברור על איזו זכות מדובר.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינג: אנחנו לא סכינים חוק על הבנקים.

הנושא לא נדון היום לראשונה. בזמנו התגבשה
מחשבה שצריך לחייב את קופות הגמל ואז טענו קופות הגמל שצריך להיות להן
זכות כמו לביטוח הלאומי. הצעת החוק שלפנינו באה להבטיח זכויותיו של
העובד וגם את זכויותיה של קופת הגמל. אין ספק שהמעביד צריך להעביר לקופה
בצורה מסודרת ומכובדת מה שפוטל עליו.

ידועים מקרים שכתוצאה מפגיגור נוצרו מצבים
קשים. אנחנו תובעים מן המעביד להעביר את הסכומים בזמן. אם הוא מפגר -
אין מקום לסלוח לו.

ג. גוללין:
צריך להשוות את מעמדו למצבו של העובד.

היו"ר ש. ארבל-אלמנזלינג: מכיון שיש דברים ונקודות רבות שאינן בהירות
אני מציע שנלמד אותן היטב.

אינני רואה טעם שנטריח את נציגי הבנקים
פעם נוספת. לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים מייצגת את כל הגורמים
במשק. אני מבקשת שההסתדרות תקיים התייעצות ודיונים כדי שתוכל להעביר
אלינו הצעה.

צ. נתנזון:
מוצע עכשיו תיקון חדש להצעת החוק המקורית.
כוונתי להצעתו של חבר-הכנסת ורטמן המציע
שבסעיף 2(3)(ח) במקום "לא יחולו לגבי אותו חוב הוראות סעיף קטן (ד)"
יבוא "רשאי בית הדין האיזורי לעבודה, אם ראה שמן הצדק לעשות כן בנסיבות
העניין, לקבוע כי לא יחולו לגבי אותו חוב הוראות סעיף קטן (ד); ואולם
הוראות סעיף קטן (ד) יחולו לגבי עובד או חליפו כשהזכאות לתגמול כלשהו
מקופת הגמל נוצרה בתקופה שבין המועד שנקבע בסעיף קטן (א) ועד תום
ששת-החודשים הנוספים מיום מסירת ההודעה כאמור". אמרנו שהעיקרון מובטח.

אני מציע שהניסוח ייבדק על-ידי המשפטיים
שלנו.

צ. נתון:

ג'נ'ר' ש. ארבל-אלמנוליון: תעבירו אלינו את הצעתכם. אם נציגי ההסתדרות
ירצו להופיע כאן שוב, בבקשה, אם תסתפקו
בהעברת הניסוח - נכבד את רצונכם. גם לשכת התיאום תעביר אלינו את
הצעתה. אני מבקשת שהיועצים המשפטיים של משרד המשפטים ושל משרד העבודה
ינסו לגשר אם יהיו חילוקי דעות. אני מבקשת שההצעות תועברנה אלינו
בהקדם.

הישיבה נועלה בשעה 11.00.